

„Застава“ излази сваки дан двапут, а недељом
свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи
лист заједно шаље на један месец 2 кр. 40 пот.

Поједини јутарњи бројеви стају
2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

(Јутарњи лист)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте
оваких ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Т. Чавића.
Администрација „Заставе“ налази се у кући где
је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22.

Поједини јутарњи бројеви стају
2 потуре.

О д л у к а

централне управе српске народне радикалне странке.

Из многих изборних срезова стигли су управи странке извештаји, да је општа жеља народа, да се још пре ускршњих празника утврди и обзнани листа кандидата српске народне радикалне странке.

Жеља та обављена је тиме, што би веома одлучао и корисно било, да народ још пре празника сазна своје кандидате и да кандидати баш приликом наступајућих празника посете своје срезове, пошто се противници у велико крећу, те могу да створе забуну у народу. Управа српске народне радикалне странке увидела је оправданост ових разлога те је по жељи народа утаничила данас листу наших кандидата. Тиме је дакако постао изливши сазнани јавни народни збор те је упућен одбор новосадски да исти збор и откаже. Према томе кандидује српска народна радикална странка ове своје кандидате:

Др. Славко Милетић — панчевачки срез.

Јаша Томић — бело црквански срез.

Др. Јован Манојловић — удински срез.

Јаша Мркишић — турско бечејски срез.

Др. Мита Мушицки — тителски срез.

Др. Бранко Илић — турско-жањински срез.

Др. Коста Хади — комлошки срез.

Др. Влада Манојловић — товаришки срез.

Др. Бранко Вујић — пардањски срез.

Др. Живко Продановић — старо-бечејски срез.

Милан Хоџа — кулпински срез.

Што се таче вароши, расположиће управа српске народне радикалне странке ових дана.

Браћо бирачи!

Пошто је управа српске народне радикалне странке, у својој седници од 31. марта о. г. одлучила: да се откаже јавни народни збор радикалне странке, који је сазван за трећи дан Ускрса, то се потписани одбор новосадски одазива тој одлуци своје управе и отказује тај збор.

У Новом Саду, на Велики Петак 1906.

Петар Попадић. Др. Бранко Илић. Пера Павловић.

Изборна заједница Срба,
Словака и Румуна.

Срби, Румуни и Словаци
утврђују изборну заједницу.

1) Поделили су између себе
срезове, у којима ће свака стра-
на имати права да постави своје
кандидате.

2) Сви листови, који припа-
дају овој заједници, дужни су
да за време изборне борбе нај-
мање трипут донесу имена зви-
ју кандидата и да том приликом
повољу своје сународнике, да се
за те кандидате заузму и гла-
сају.

3) Свака страна се обавезује,
да на бирачким зборовима где
има њених сународника изашће
говорника, који ће препоручити
и помагати оног кандидата, који
је канديدан на основу овога
споразума.

4) Утврђује се заједнички
проглас, који се као и овај спо-
разум има објавити у целини у
свим листовима, који припадају
овој заједници.

Браћо бирачи!

На прагу су избори за др-
жавни сабор. И дође прилика
да кажемо, шта мислимо о др-
жавним пословима. И дође при-
лика да најодлучније захтевамо,
да се оживотворе основна на-
чала наших програма. Само ти
програми зајамчавају процват
државе и срећу свију народа.

Међу основна начела наших
програма спада и опште,

тајно гласање. То ће на
чело отворити праве изворе др-
жавне снаге и оборита рђава
државна уређења.

Лозинка нових избора гласи:
Опште, тајно гласање. И ми
тражимо опште тајно гласање,
али истинско опште тајно гла-
сање. Тражимо, да и мањине
буду заступљене у сабору пре-
ма броју бирача својих. Тра-
жимо праведно заокружење сре-
зова. Тражимо слободна пута
држављанима, како би избори
изнели на видик праву народну
вољу. Тражимо све то скупа,
јер ће држављани Угарске само
тако моћи по вољи и потреби
да одређују судбином својом и
домовине своје.

Желимо да се реши народ-
носно питање по правди и рав-
ноправности. То се нерешено
питање по важности и особини
својој испречило испред мно-
гих и многих животних питања
те спречава решавање њихово.
Спречава не само умни, него и
друштвени па чак и економски
развитак свију нас. Спреча-
ва све.

Браћо! Кад ми Срби, Ру-
муни и Словаци ступамо овако
заједнички у изборну борбу, на-
ша је тежања племенита, а наше
груди широке.

Не боримо се ми само за себе.
Ми тражимо срећу и слободу
свију. У домовини не треба
да буде ни један члан, ни је-
дан народ запостављен и неза-
довољан...

Борићемо се за све ово, јер
је то наше уверење. То је дуж-

ност наша према себи и домо-
вини. То је једини пут да на-
ступи право братство, слобода
и једнакост. А ако не успемо,
неће бар историја бацити кри-
вицу на нас.

Дакле на избор браћо! Гла-
сајте одреда на кандидате, које
буду објавиле удружене народ-
носне странке.

У Будимпешти.

Одбор удружених
народносних странака.

Синод дозвољен — сабор не.

Примисмо поуздану вест из
Будимпеште, да је дозвољен
састанак св. Синода а да није
дозвољен састанак народно цр-
веног сабора.

Ми знамо начин, како се по-
ступа са тим дозволама. Глав-
ну улогу игра министар пред-
седник угарски. И он је нашао
за добро да изводи састанак
св. Синода. Тај министар је
још био барон Фејервари. Сво-
је поверење под крај своје вла-
давине изказао је — српском
епископату. Али тај исти ми-
нистар није препоручио на нај-
више место, да се састане и
народно црквени сабор. Пока-
зао је своје неповерење — срп-
ском народу.

Српски епископат од свега
српског народа једини је ужи-
вао поверење Фејерваријево.
Знао је он, да ће угодити и
томе епископату, ако онемогу-
ћи састанак народно црквеног
сабора.

Жалосно. Министар-председ-
ник не респектује закона устав-
ним путем донесена. Самовољ-
ни поступци угарских досада-
шњих влада у питањима наше
народно-црквене автономije и
сувише су нам познати. Али је
повнато и то, да ти поступци
не би вазда тако погађали срп-
ског народа, да те свагдашње
владе не имадоше савезника и
међу — српским народом.

Фејервари се последњим
актом своје владавине одужио
својим савезницима у српском
народу.

Нека ради синод. Нисмо и
не можемо бити противни томе.
Али нам криво мора бити, да
не ради и српски народно-цр-
квени сабор. А послова је тушта,
да их ради, сврши.

Оволико на горњу вест.

Додајемо, да верујемо, да ће
нови режим у Угарској друкчије
се односити према српском на-
роду у митрополији нашој и
народно-црквеној автономiji на-
шој Друкче, него — барон Фе-
јервари. Дочекаћемо ми и са-
станак народно-црквеног сабора.
Верујемо.

Изборно кретање.

Пишу нам им Српског Пар-
дања: У пардањском изборном
срезу је већ отпочело корте-
повање за избор посланика на
државни сабор. Као и досада,
тако је и сада отпочело пијан-

чењем. Јуче је био састанак у
Модошу од неколико Шваба из
Јаношфелда и међу њима беше
једини жалосни Србин из Срп-
ског Пардања Жива Тодоров.
Иначе ни из околине, па ни из
самог Модоса не беше на том
састанку ни једног Србина и
ни једног Румуна. Тих неко-
лико Шваба и жалосни Србин
Жива Тодоров повудише „у
име среза“ (!) кандидатуру по-
мађареном Словаку и адвокату
модошком дру. Калману Кисе-
лом. После је било пића до
миле воље. Др. Кисели се при
предпоследњем избору за др-
жавни сабор истакао био као
присталица Угровне фракције,
али је тада свечано пропао,
а сада се истиче као „чист
Комутовац“. За тим канди-
датом трчи једини Србин Жива
Тодоров и не чекајући да се
одржи већ сазвани збор народ-
ни у Новом Саду. Заста је то
гадна и жалосна појава, али је
утеха у том, што Живу Тодо-
рова сва околина наша и цео
изборни срез повнаје као стару
крајцару. Нико се за њим од
Срба и Румуна неће повести,
већ ће му сваки свестан и че-
стит бирач и наш и румунски
врата показати, ако као кортеп
Киселијев на иста закуца.

У пардањском срезу може и
треба да буде Србин посланик
изабран, јер огромну већину
бирача имају Срби и Румуни.
Нека они, којима је то могуће,
не пожале мало труда и вре-
мена, па нека својски пораде
на споразуму и слози Срба и
Румуна и победа ће сигурно на-
ша бити. Могу рећи сигурнија
него у многим и многим дру-
гом срезу. Од последњег је из-
бора свест бирача наших и ру-
мунских јако разбуђена. Доса-
дашњи, преко 30 година, заступ-
ник овога среза Бела Чавоши
неће канديدовати, јер зна да
просто ни једног гласа не би
добао.

Пардањца.

Прилике у Угарској.

У Векерловом министарству
треба још да се попуни место
министра домобранства и ми-
нистра за Хрватску и Славонију.
Јавили смо већ, да је мини-
старство домобранства понуђе-
но генералу Лајошу Јекелфа-
лушију. Овај и ако не још
званично, али приватно се из-
јаснио, да ће се примити. И
ако се ова вест није са званич-
не стране оповргнула, ипак у
Будимпешти држе, да министар
домобранства по свој прилици
неће бити Јекелфалуши, но ге-
нерал Хуго Хофман, заповед-
ник капавског домобранског о-
круга. Према томе види се, да
није још одлучено, ко ће бити
мин. стар домобранства.

Ко ће пак бити министар
за Хрватску и Славонију про-
носе се разни гласови. Наравно
да су све ово само нагађања.
Највише спомињу Јосиповића
и барона Рауха. Из Загреба

јављају у Будимпешту, да у хрватско-славонским владиним круговима сумњају, да ће Јосиповић бити наименован за министра. У овој странци је велико нерасположење.

Лист „Покрет“ добио је из Будимпеште овај брвојав: „Из потпуно сигурног извора дознајемо, да су бан гроф Пејачевић и подбан Чаврак поднели оставке“.

На овај брвојав надовезује „Покрет“, да узрок овим оставкама треба тражити у томе, што Векерле хоће да унесе у владавину у Хрватској и Славонији дух слободе, хоће да обнови саборску већину и осигура слободу избора. Поговара се, да гроф Пејачевић ради на томе, да осујети наименовање барона Рауха за хрватско-славонског министра.

Странацке одлуке.

Управни одбор српске на родне радикалне странке на својој седници државној 13. (31.) о. м. у Новом Саду примио је за члана српске народне радикалне странке Др. Миленка Марковића из Пакраца.

У истој седници после свестраног претреса решено је, да се досадањи члан странке Ђока Михајловић учитељ из Новог Сада искључи из странке због повреде странацке дисциплине.

Не даду истини на јаву.

„В. Hirlap“ донео је вијест како је рекао министар-председник Векерле бану Пејачевићу, да не може остати на банској столица, јер да се је сувише задовољио био за Фејерварија, и да од владине „народне“ странке хрватске не може се именувати министар за Хрватску и Славонију. Ту вијест пренијели су сви опозициони листови загребачки у бројевима од 11. априла (по новом). Како су сложено вијест пренијели, тако су сложено сви и — заплићени. Не даду истину да се чује.

Једва једном.

Изгледа, да долази време, кад ће се срушити данашњи трули и покварени систем у Хрватској и Славонији. А колико је покварен тај систем, показује најбоље то, што су владинци ради једног свог измењара и хвалисавца (уз то великог правничког невналице) Емануела Алковића створили нов закон, како би се истом „укротитељу опозиције“ могло дати место потпредседничко код загребачког кр. судбеног стола, које је место креирано реченим новим законом. Тако је само разумљиво, зашто је баш тај човек председавао главној расправи против Вилдера и зашто је прогласио осуду пре него, што је то заказао био. Најбољи доказ, колико је пријатељ истине и правде. Како рекосмо, близу је време, кад ће се тај трулеж одстранити и здравије стање створити у Хрватској и Славонији у сваком погледу, заслужена казна ће постаћи кривца данашњег система.

Везу в.

Бес Везуов као да је почео стишавати се. Али избацивања још трају и могу сваки час поново наступити велике опасности. Број мртвих износи неколико стотина, а број рањених је много већи. Међутим неке вести, које су јављене о несрећама, показале се као претеране. Извесно је толико, да су уништене три општине: Сан Ђузепе, Отајано и Боско Трекаве. Краљевски пар је поново у Напуљу и непрестано посећује и теши болесне, рањене и брижне. Овуда купе прилоге за пострадало становништво. Папа је поклонио 10 хиљада лира.

Сарадник „Ђорна“ разговарао се са вулканологом Ерталијем о избацивању вулкановом и овај је изјавио, да се време вулканових избацивања може сматрати за завршено. Црвена песковита киша значи крај избацивања — Талијански министар-председник Савино издао је наредбу, којом изаишле један одбор под председништвом енеза од Аосте са задатком, да раздели сазупљене прилога пострадалима. Казна од Аосте поклонио је за пострадале по милијона лира.

Уметничка изложба у Београду.

Сутра, у недељу, први дан Ускрса, отвориће се у павиљону Српског Пољопривредног Друштва уметничка изложба из сликарства и вајарства, која ће трајати петнаест дана. Радови ће бити изложени само српских уметника, који ће се доцније послати на југословенску изложбу у Софији. Часови у којима ће се моћи похађати ова изложба биће накнадно објављени.

Мађарска сликарска изложба у Београду.

Мађарски листови јављају, да ће мађарски сликари из „Немзети Салона“ (Народног Салона) у Будимпешти придружити о Духовима у Београду велику сликарску изложбу, да и тиме покажу српско-мађарско пријатељство. Секретар мађарског Салона допутоваће у Београд ради споразума са српском уметничком групом „Лада“.

Умро најтежи човек на свету.

Један мали немачки лист „Елбуршке Новине“ оплакује смрт једног човека, као да је умро један од знатнијих људи на свету. Покојник је заиста у неком погледу био знаменит човек. Звао се Ханс Фром и постигао је славу, да је био најтежи човек на свету. Пред смрт био је тежак 212 килограма. Висок је био 171 центиметар, ширина груди му износила је 150, а струка 197 центиметара. Ханс Фром био је иначе увек весео, никад се није ни с ким свађао, једино му је сметала тежина огромна му тела, због које се једва могао кретати и врло је ретко излазио из свога стана. Последњи је пут био изван куће 1900. године, када је на кољма изашао на железничку станицу, да види железницу, јер не беше никада догле видео то „чудо“. Његов пут до железнице био је читав догађај у Вилденбергу, где је стално становао. Непрегледна гомила света пратила га је до станице и натраг. — Пре Фрома био је најтежи човек неки Енглец, Тома Лонглеј. Овај је био

тежак 280 килограма, а умро је у својој 58. години у Доверу. Овај Енглец, који је претекао Швабу Ханса, када је путовао железницом, увек су му давали засебна кола. По Лонгону пак када се возио, место „фикаера“ употребљавао је кола за преношење намештаја.

Долијао бележник.

Познати злогласни бележник у Срп. Пардању Ђорђе Фос је долијао. Пуних 17 год. жарио је и палио је сасвим слободно тај човек и систематски је морално и материјално упропаштавао овдашњи српски живот, а сад је долијао. Већ је два месеца суспендован без и једне потуре плаће, а истрага још непрестано траје, јер почињеним покорима као да краја нема. Досадашњи протектори његови одричу га се, а до сада су га свима бележницима за углед стављали. Ми држимо, да ће још неком пасти мраз на образ, јер је запета непојмљиво, да један општински бележник кроз тако дуги низ година могао неопажено обмањивати, варати и богатити се. И српска црква и школа ће сада дупом дахнути, јер је Фос преко својих креатура и њих по смишљеном плану и сигурну пропаганду гурао. То је све добро познато и оном самохвалљивом дописнику „Браникову“ и члану епархијске управе темишварске. Али где би алмажан дирнуо злогласног Фоса кад му је ближи српски свећеник, који је радикал. Но о том ће бити, по свршетку Фосове истраге, опширнијег разговора јавног.

Граната што после 40 година убија.

У Сарвану, талијанској варошици — као што јављају из Ровига — проузроковала је велику несрећу једна граната, која је остала још од аустријско-талијанског рата из г. 1866. Поред варошице била је у оно доба стражарска кула, коју су Аустријанци бомбардовали. Танад су срушила ту кулу и од то доба лежи она у рушевинама. Прошле недеље неки талијански радник, по имену Белусо, био је међу овим рушевинама и спази једну гранату. Радник однесе кући ову опасну ствар, али на своју несрећу, аустријска граната распрсала се баш у том тренутку, када је цела породица Талијанчева била на окупу. Делови гранатини тешко рањиху Белуса, жену му и децу. Особито је тешко озаљен један син му, који ће тешко остати у животу. И тако је аустријска граната и после четрдесет година нанела кvara Талијанима.

Брзојави „Застави“.

Стигли 31. марта.

Српска сликарска изложба у Београду.

Београд. Први дан Ускрса пре подне отвориће краљ српску сликарску изложбу у Београду.

Штрајк у Београду.

Београд. (Од нашег нарочитог извештача) Социјалисте данас држали збор, јер општина неће да задовољи претеране њихове захтеве. У једној кафани седемо неколико мирних радника са стране, ове су напали штрајкачи. При сукобу с револверима тешко рањена три радника а петорица су лакше. Жандармерија се држала врло тактично и успоставила је потпуно ред. Овај сукоб нема ни

каког политичког карактера него је то обичан локални раднички метеж. У Београду потпуно мир. Краљ се без икакве пратње извезао улицама и походио је данас на велики пекат све цркове.

Прилике у Угарској.

Будимпешта. Векерле је вечерас отпутовао у Беч. Сутра ће бити примљен у аудијенцију. Поднеће извештај о општем стању. Затим ће поднети предлоге о многим наименовањима. Наименовање Јекелфалушија за домобранског министра изгледа као свршена ствар. За министра за Хрватску и Славонију има највише изгледа Јосиповић, у том случају остаће у свом звању и бан Пејачевић. Предстоји и наименовање другог председника краљевске курије Обершала за првог председника.

Умољавамо све пошт. пријатеље нашег листа, да нам препоруче сигурне и ваљане продавце за она места, где се још мала „Застава“ не продаје, јер свако, па и најмање место, треба у овим свбиљним временима да буде о свима приликама тачно обавештено.

ПОЗИВ.

Орпски православни учитељски збор арадоког среза, држаће у Араду у среду светле недеље 5. (18.) априла о. г. у орпској вероисповедној школи своју

XVI. РЕДОВНУ СЕДНИЦУ,

у коју се позивају сви редовни чланови, као и сваки пријатељ школе и њена напретка.

РАСПОРЕД:

1. Призивање св. Духа у 8 сата у јутру.
2. Извештај одбора.
3. Извештај о стању благине.
4. Практичне радње и расправе:
 1. „Буђење народа нашег на радњу и штедњу (шта може од своје стране учинити школа а шта учитељ),“ расправља Милан Јовановић, учитељ из Бале.
 2. Једна практична радња из рачуна: „Учење таблице множења“, износи Платон Подградски, учитељ из Деске.
 3. Саветовање о свестраном стању народа нашег и шта би могла школа за побољшање истог учинити, а шта учитељ? расправља Петар Милетић, учитељ из М. Чанада.
 4. Гимнастичка игра уз певање, за мушку децу, изводи гђца Милка Луингулова, учитељица из Батање.
 5. Како би се могло, ко би требао да предначи, да се помогне једном материјалном стању српског народног учитељства? *
 6. Гимнастичка игра уз певање, за женску децу, изводи гђца Јулка Чабдарићева, учитељица из Варјама.
 7. Критика.
 8. Предлози.
 9. Конституицање.
 10. Одређење места и дневног реда за идућу седницу.

Примедба: а) чланови одбора учтиво се позивају у одборску седницу, која ће се држати у Араду 4. (17.) априла о. г. у 4 сата по подне; б) сви чланови упозоравају се на пословник овога збора одс. VI. §§ 20. 21. и 22. да неизоставно у седницу дођу, или изостанак свој потписаном председнику дојави мотивишу, најмање 3 дана пре седнице; в) да би се у месту за довољан број становна састарати могло, ваља да се сваки за времена пријави местном српском вероисповедном школском одбору у Араду.

У Батањи, 18. (31.) марта 1906.

Ст. Вукадиновић

а. председник учит. збора арадоког среза. Душан Ђурић. 1. б. гајинак.